

Nr 90.

Av herrar **Walles** och **Johansson-Dahr**, om anslag till stödlån åt hantverkare.

Den svåra depression, som med tung hand vilar över landets näringsliv, har givetvis icke kunnat undgå att även drabba hantverket och dess utövare. I det längsta ha hantverkets män sökt att med egna krafter genomkämpa krisen. För stora grupper av hantverkare synes emellertid gränsen för deras förmåga att motstå krisens påfrestningar nu vara uppnådd.

En av styrelsen för Sveriges Hantverksorganisation nyligen företagen, ännu ej fullt avslutad undersökning giver en överblick över hantverkets i landet ekonomiska ställning just nu. I till Hantverksorganisationen från hantverksföreningarna i landets olika delar inkomna uppgifter uppgives, att den starkt minskade köpkraften bland allmänheten det senaste året för hantverkarna blivit alltmera kännbar. Avsättningen av hantverkets alster hade till följd, att köpkraftens minskning kraftigt nedgått. Särskilt hade detta varit fallet i utpräglade jordbruksbygder, i bygder där skogshanteringen dominerat samt i större och mindre industrisamhällen, där omfattande driftsinställelser ägt rum. Från alla håll klagades över den ökade konkurrens, som minskningen av arbetsmöjligheterna fört med sig, och den pressning av prisnivån, som till följd av konkurrensen påginge. Avsättningens kraftiga nedgång — i åtskilliga branscher uppgående ända till 40 % — hade föranlett avskedande av arbetare, i stor utsträckning ökande de arbetslösas skara, samt även i åtskilliga fall totala driftsinställelser. Växelprotesternas antal hade ökat likasom antalet konkurser.

I uppgifterna från hantverksföreningarna omnämnes vidare, hurusom med krisen följt ökade krav från allmänhetens sida å kredit, krav, vilka hantverkarna voro tvungna att i görligaste mån tillmötesgå för att över huvud kunna erhålla beställningar. Svårigheterna att få in betalning för utförda arbeten hade ock alltmer ökat. Det växande antalet betalningsinställelser, ackord och konkurser vållade stora förluster.

I uppgifterna understrykes särskilt, hurusom samtidigt med de ökade anspråken på kredit från kunderna följt en åtstramning av krediten från affärsbankernas sida. Äldre krediter hade måst undan för undan nedbringas och nya krediter beviljades blott i undantagsfall. Oöverkomliga svårigheter förelåge för stora hantverkargrupper att erhålla kredit.

Hantverksorganisationens undersökning synes oss otvetydigt giva vid handen, att hantverket — med undantag möjligen för vissa branscher — inom nära nog hela vårt land i närvarande stund befinner sig i ett verk-

ligt och förtvivlat nödläge; samt att, därest icke hjälpåtgärder snarast vidtagas, hundratals skötsamma, präktiga hantverkare i landet inom den allra närmaste tiden komma att stå inför ekonomiskt sammanbrott.

De ekonomiska svårigheter, vari landets hantverkare till följd av krisen råkat, äro enligt vår övertygelse av den art, att särskilda stödåtgärder från det allmännas sida måste anses påkallade. Med hänsyn till svårigheterna för hantverkarna att under rådande förhållanden erhålla för rörelsens bedrivande erforderligt kapital synes oss — såsom ock i samband med Hantverksorganisationens undersökning från alla håll understrukits — dessa åtgärder närmast böra avse underlättande av hantverkets tillgång till kredit.

Den av Kungl. Kommerskollegium förvaltade hantverkslånefonden torde endast i ytterst ringa mån kunna tillgodose kreditbehovet. Ur sagda fond, vilken för närvarande icke uppgår till mer än 300,000 kronor, må, enligt bestämmelserna för densamma, lån beviljas allenast för inköp av maskiner.

För tillgodoseende av hantverkets lånebehov anse vi det erforderligt, att tillräckliga medel ställas till förfogande för utlämnande av stödlån till hantverkare att användas dels för främjande av ackordsuppörelser mellan hantverkare och deras fordringsägare dels ock till rörelsekapital.

Vi tillåta oss i detta sammanhang erinra om de betydande belopp, som av fjolårets riksdag anvisats för utlämnande under innevarande budgetår av ackordslån och stödlån åt jordbrukare.

Lånevillkoren för de av oss nu föreslagna hantverkslånen synes oss lämpligen böra i huvudsak överensstämma med de bestämmelser, som enligt kungl. kungörelsen den 30 juni 1932 (nr 366) gälla för ackordslån och stödlån åt jordbrukare, dock med vissa avvikelser. Maximigränsen för hantverkslånen torde sålunda böra sättas till förslagsvis 3,000 kronor. Räntefrihet torde icke behöva ifrågakomma. Amorteringen kunde fastställas att inträda redan två år från lånets lyftningsdag. Särskild organisation för låneansökningarnas behandling bleve icke behöflig. Behandlingen av dessa torde kunna anförtros åt Kungl. Kommerskollegium.

Beträffande storleken av det förefintliga lånebehovet har Hantverksorganisationen genom en enquête bland sina medlemmar sökt få till stånd utredning. I anledning av sagda enquête har till Hantverksorganisationen på mycket kort tid inkommit förhandsanmälningar å lån till c:a 800,000 kronor. Då Hantverksorganisationen omfattar allenast en mindre del av hantverkets till cirka 60,000 uppgående utöware, måste lånebehovet uppgå till ett belopp, betydligt överstigande angivna summa. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anse vi oss emellertid böra inskränka vår hemställan att avse ett belopp å 2,000,000 kr.

Vi vilja i detta sammanhang slutligen omnämna, att i vårt grannland Danmark regeringen av pågående riksdag begärt anvisande av icke mindre än sex millioner kr. för utlämnande av stödlån åt bl. a. hantverkare.

Vi hemställa, att, sedan den inom Sveriges Hantverksorganisation pågående undersökningen av ställningen bland hantverkarna avslutats, få till vederbörande utskott inkomma med fullständig utredning rörande ovan berörda förhållanden.

Under åberopande av vad vi sålunda anfört, få vi alltså hemställa,

att riksdagen måtte för utlämnande av stödlån till hantverkare för budgetåret 1933—1934 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,000,000.

Stockholm den 21 januari 1933.

J. G. Waller.

Robert Johansson-Dahr.
